

Västanbladet

GöteborgsRegionens Släktforskare

Årg 22

2005

Nr 2

"Porten mot Väster"

I äldre tider hade man tre möjligheter att under dagen från landsidan passera genom den fästningsmur som omgav Göteborg : Kungsporten, Drottningporten samt Carlsporten.

Den sistnämnda låg i nuvarande Kungsgatans sluttning åt väster. Här ledde vägen ut till förstäderna Masthugget och Majorna med arbetsplatser, varv och hamnar med fritt vatten att sätta segel. Carlsporten revs 1820.

Akvarellerad etsning efter teckning av Elias Martin 1787. BILD: GBGS STADSMUSEUM

Innehåll nr 2 - 2005

Vi möts	3	
Program Släktforskardagarna	4	
<i>Per Clemensson</i>		
Från ordföranden	6	
Verksamhetsberättelse 2004		7
Bokslut 2004	9	
<i>Joel Holger</i>		
Om släktforskardagarna	10	
<i>Johan von Sydow (1918-1999)</i>		
Göteborg - porten mot väster	11	
V. Nordstaden, roteindelning		18
Där Stora galioter och andra	21	
Nybörjarkurs	24	
<i>G. C. Wasberg</i>		
År 1905 - unionskonflikt	25	
Förbundsförsäkring		27
Vad har GRS till försäljning ?	27	
<i>Joel Holger</i>		
Vårt bibliotek	28	
<i>Sonja Rindby</i>		
Klipparkivet	30	
Nyförvärv till biblioteket		31
Soldatregistret	32	
Göteborgsarkiven	33	
Landet runt	34	
Sveriges Dödbok 1947-2003	36	

Nästa nummer av Västanbladet
utkommer i september 2005.
Manusstopp den 1 augusti.

ISSN - 1102 - 4453
Kopierad hos
Mediagruppen Intercopy AB, Gbg

GöteborgsRegionens Släktforskare

MEDLEMSFÖRENING I SVERIGES SLÄKTFORSKARFÖRBUND

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 GÖTEBORG
Tel. 031 - 13 12 26 (tisd. och torsd. 10-14),

Styrelse 2 0 0 4

- Ordf. Per Clemensson, 031 - 20 65 63
S. Vägen 79, 412 54 GÖTEBORG
per@clemensson.net
- V. ordf. Rolf Ekelund, 031 - 93 15 15
Lerdalavägen 69, 429 34 KULLAVIK
- Sekr. Joel Holger, 031 - 40 85 20,
Lilla Danska V. 2, 412 74 GÖTEBORG
karin.joel.holger@telia.com
- Kassör Ewert Arwidsson, 0520 - 707 39, Göte-
borgsv. 91 A, 461 54 TROLLHÄTTAN
trewetrans@swipnet.se
- Klubbm. Karin Holger, 031 - 40 85 20
Lilla Danska V. 2, 412 74 GÖTEBORG
karin.joel.holger@telia.com
- Övriga Per Liljeström, 0302 - 131 91
Vänskapen 3 e, 443 34 LERUM
per-lilje@swipnet.se
Lars Olof Lödf, 070-5602840
Erik Dahlbergsg. 4, 41126 GÖTEBORG
Örjan Nordmalm, 031 - 20 57 27,
Bohusg. 24, 411 39 GÖTEBORG
Sonja Rindby, 031 - 25 99 51
Munkebacksg. 23, 416 53 GÖTEBORG
- Suppl. Inga Lill Berkhuisen, 0300 - 141 17
Rosengatan 36, 434 43 KUNGSBACKA
Jan Forslund, 0300 - 146 54, Nils Ebbes-
gårdsgatan 36, 434 36 KUNGSBACKA

Västanbladet

Ansvarig utgivare: Per Liljeström

Redaktionskommitté:

Per Clemensson, Joel Holger och Per Liljeström.
Västanbladet ingår i medlemsavgiften 150.- kr/år
(familjemedlem 50.- kr)
och utkommer årligen med fyra nummer.

VÅRENS PROGRAM

Måndagen den 18 april kl. 18.30. Föreningskväll

i föreningslokalen på Erik Dahlbergsgatan 36 B. Föredrag av

Sara Ryhre vid Landsarkivet i Göteborg om

"Bokens utveckling och avveckling - en resa i tid och rum"

Kaffeservering - Anmälan senast torsdagen innan - Avgift 50.- kr.

Lördagen den 21 maj. Bussutfärd till 'slott' i västra Götaland.

Avresa kl. 08.30 från Exercishuset (Parkgatan) vid Heden. Guide under resan är

prof. i ekonomisk historia **Martin Fritz.**

Program: Omkr. kl. 09.30 till Östads säteri - förmiddagskaffe - Omkr. kl. 11.00 beses

Västra Tunhems kyrka och prästgård - Kl. 12.30 lunch på Sollebrunns gästgiveri. -

Kl. 14.00 till Kobergs slott och bibliotek - Hemkomst omkr. kl 17.00.

- Kostnad 350.- kr - Resan ordnas i samarbete med Riksföreningen Sverigekontakt.

Endast ett fåtal platser återstår - Anmälan senast den 12 maj 2005.

HÖSTENS PROGRAM

Släktforskardagarna den 26-27-28 augusti 2005.

Se programmet på sid. 4.

De som anmält sig som medhjälpare kommer att få personlig kallelse för genomgång.

Lördag och söndag den 24-25 sept. Bussresa till Karlstad med

anledning av unionsupplösningens firande. En resa med Riksföreningen Sverigekontakt och i mån av plats. Övernattning. Besök på Emigrantregistret och Värmlands museum. - Skriv till GRS eller ring tel. 031-408520 för närmare information v. 23.

Måndagen den 17 okt. kl. 18.30. Föreningskväll

i föreningslokalen på Erik Dahlbergsgatan 36 B. Föredrag av arkivarien, tidigare vid

Emigrantinstitutet i Växjö, **Lars-Göran Johansson** om

**"Från Karl Oskar Nilsson till Charles O. Nelson
- utvandrare i amerikanska källor"**

Kaffeservering - Anmälan senast torsdagen innan - Avgift 50.- kr.

ANMÄLAN i så god tid som möjligt till Karin Holger tel. 031 - 40 85 20
Entrén till samlingslokalen på Erik Dahlbergsgatan sker genom G R S egen lokal,
vilken måste läsas under själva mötet. Kom således i god tid.

Vi har öppet 1 timma före föreningsmötet! Samlingslokalen rymmer 40 pers.

Mycket välkomna!

Ev. återbud måste anmälas.

Välkommen till Porten mot Väster

Släktforskar dagar

Göteborg 26-27-28 aug. 2005

med
Sveriges Släktforskar-
förbunds
Riksstämma

Program

Fredag 26 augusti

- Ordförandekonferens -W
Redaktörskurs - Tidningar -S1
Redaktörskurs - Webben -S2
19.00 Ordförandemiddag -B

Lördag 27 augusti

- 09.00 Utställning öppnar för allm. -M -K
09.30 Invigning -M -K
10.00-11.45 Föreläsningar -W -S1 -S2
Luncher -H -P
13.00-16.00 Riksstämma -Ch
13.00-15.45 Föreläsningar -W -S1 -S2
16.30 Utställning stänger -M -K
19.00 Stämmomiddag -V

Söndag 28 augusti

- 09.00 Utställning öppnar för allm. -M -K
10.00-12.15 Föreläsningar -W -S1 -S2
Luncher -H -P
13.00-15.00 Föreläsningar -W -S1 -S2
14.00 Lotteridragning -K
15.00-16.30 Föreläsning samt därefter
avslutningsceremoni -Ch
17.00 Utställning stänger -M -K

Utställnings- och föreläsningssalarna är belägna:

- M Göteborgs Stadsmuseum
N. Hamngatan 12
W Wallenstamsalen
Stadsmuseet
K Kronhuset
Kronhusgården, Postgatan
S 1 Stadskansliet
S 2 Stadskansliet
Köpmansgatan 20
Ch Christine kyrka
N. Hamngatan 16
B Börsen
Gustav Adolfs Torg
V Valand Restaurang
Avenyen -Vasagatan
P Palace Restaurang
Brunnsparken -S.Hamng.
H Hamngatan Restaurang
N. Hamngatan 12

Karta på sid. 6

Ett stort antal föreläsningar på sid. 5. Fri entré.

Fredagens kurser och konferenser anordnas i

Sveriges Släktforskarförbundets regi. Se hemsidan senare
Utfärder på fredagen är under planering. Se även här hemsidan.

Hemsida:

www.genealogi.se/forbund/gbg2005

Reservation för ev. ändringar i programmet

Huvudarrangör
DIS-VÄST
Föreningen Släktdata
GöteborgsRegionens
Släktforskare

Postadress:
c/o GöteborgsRegionens Släktforskare
Erik Dahlbergsgatan 36 B,
411 26 Göteborg
Gemensam e-postadress:
gbg2005@telia.com

“Min släktsaga”
(Speaker's Corner)

*Släktforskarens eller forskar-
föreningens eget ståuppanförande
i Kronhuset eller på gården vid
vackert väder. Högst 20 min !
Förhandsanmälan erfordras,
se hemsidan.*

Föreläsningar under släktforskardagarna 27-28 aug. 2005

Emigration / immigration

- Ulf Beijbom om 'Ett liv i emigrationsforskningens tjänst'
- Christer Winberg om 'SAL och emigrationen'
- Elisabeth Reutersvärd om 'Inflyttningens källor'
- Per Clemensson om 'Engelska källor till svensk utvandring'
- Erik Gustafson om 'Ett värmländskt forskningsprojekt'
- Dag Blank om 'Amerikansk släktforskning'

Ostindiska Kompaniet

- Ulf Andersson om 'En ostindisk databas'
- Lars Melchior om 'Sjömanshusens arkiv'
- LarsOlof Lööf om 'Ostindiefararens utrustning'
- Martin Fritz o. Jan Ling om 'Patrik Alströmer, affärsman och musikålskare i Gbg'
- Helene Havner om 'Göteborgs Universitets ostindiska databas'

Historia

- Lars Linge om 'Aggression och union'
- Claes Theliander om 'Västgötsk medeltid'
- Lennart Limberg om 'Något om källkritik'
- Marianne Kindgren om 'Ett skepp kommer lastat - Kånsö karantänstation'

Media och arkivförvaring

- Marie-Louise Samuelsson om 'Mikrofilm o. datamedia'
- Martin Ericsson om 'Papperskonservering'
- Sara Ryhre om 'Pappersförvaring'
- Lennart Andersson om 'Fotokonservering och -förvaring'
- LarsOlof Lööf om 'Fotografer i Göteborg'

Kvinnor och barn

- Karin Edvall om 'Kvinnoöden i Göteborg'
- Louise Lönnroth om 'Göteborgska barnhusbarn'
- Nils Zandhers om 'Att växa upp på Morgonsol'
- Kerstin Westerlund om 'Kvinnliga brukspatroner'

Hjälpvetenskaper

- 'Genforskning och arkeologiska metoder'
- Henric Åsklund om 'Heraldik för alla'
- Magnus Bäckmark om 'Sigillkunskap'

Med reservation för ändringar

Från ordföranden

Vid årsmötet den 21 febr. 2005 konstaterades att vi berövats vårt bidrag från Kungshalls Bingo i Göteborg. Mötet beslöt att ordföranden skulle protestera hos Länsstyrelsen. Detta har nu skett och protesten fick följande lydelse.

Till Länsstyrelsen Västra Götalands Län

Efter erhållet anstånd får jag inkomma med följande yttrande rörande ansökan om tillstånd att anordna bingospel. GRS har föreslagits ett tillståndsbelopp som uppgår till 0 kronor. Vi har alltså sedan år 2000 fått vårt bidrag minskat med 12.000:- kr.

Vid årsmötet 21/2 antogs ett enhälligt beslut att protestera mot det föreslagna beslutet. Dessutom ifrågasätter vi motiveringen för slopandet av vårt bidrag, nämligen att endast föreningar med ungdomsverksamhet skall erhålla bistånd.

När och av vem togs detta beslut? Mitt öppna brev av februari 2004 bifogas. Detta har ännu icke besvarats.

Göteborg 2005-02-23

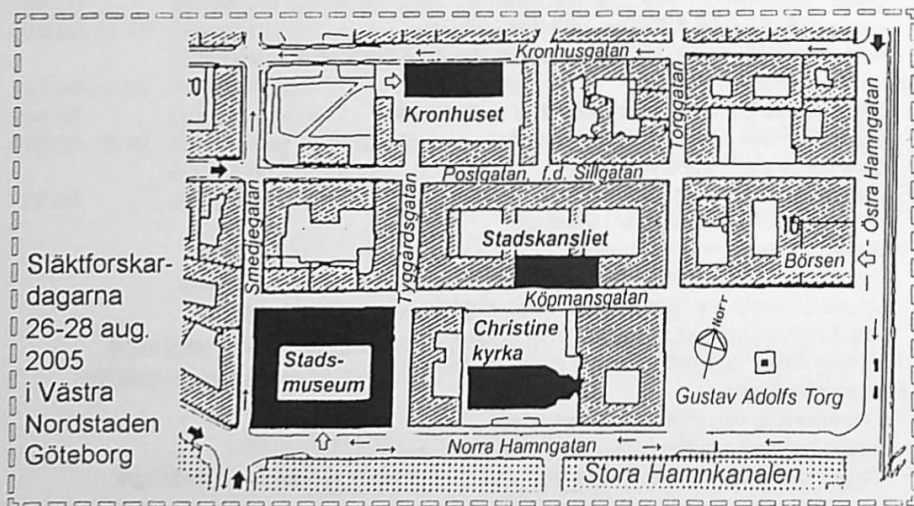
GöteborgsRegionens Släktforskare

Min förhoppning är att genom uppvaktning av stat och kommun kunna återställa bidragsnivån. För att stärka vår ekonomi finns det förslag om försäljning av Sverigelotter. I stället för höjning av medlemsavgiften skulle medlemmar m fl kunna abonnera på Sverigelotten genom föreningen, vilket skulle ge oss 10:- per 25:-s lott. Vad tycker ni? Skall vi som andra föreningar delta i dansen kring guldkalven? Meddela mig gärna era åsikter.

Per Clemensson

Tel. 031-206563, 0705-206564

Epost: per@clemensson.net Hemsida: <http://per.clemensson.net>

Vid årsmötet den 21 febr. 2005 godkändes styrelsens verksamhetsberättelse och bokslut för år 2004. Dessa följer här i sammandrag:

GöteborgsRegionens Släktforskare **VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2004.**

Medlemmar:

G R S medlemsantal var vid årsskiftet 2004/2005 464 medlemmar, en ökning med 6 st under verksamhetsåret. GRS har vid årsskiftet 14 hedersledamöter.

Styrelse:

Styrelsen har haft 6 sammanträden. Dess sammansättning redovisades i Västanbladet.

Föreningslokalen:

på Erik Dahlbergsgatan är ändamålsenlig och lättillgänglig. Föreningsmöten har i allmänhet ägt rum i den anslutande samlingsalen som rymmer max. 40 pers.

Möten och sammankomster:

23/2. Föreningskväll med föredrag av Maria Löfdahl från Dialekt-, Ortnamns- och Folkminnesarkivet om 'Västsvenska ortnamn under 1000 år'. 37 deltagare.

7/3. Öppet Hus i föreningslokalen. Per Clemensson hade 'Släktforskarakut' med introduktion i släktforskning. GRS visade sin verksamhet och bjöd på kaffe med kaka. Dagen blev mycket lyckad. Ca 70 personer besökte GRS denna dag.

22/3. Ordinarie årsmöte med sedvanliga förhandlingar. Årsredovisningen för 2003 godkändes och styrelsen beviljades ansvarsfrihet. Efter mötet kåserade Nils Zandhers med sånginslag om 'Morgonsol. Hur det var att växa upp på bamhem'. 38 deltagare.

19/4. Föreningskväll med föredrag av Annika Nordström från Dialekt-, Ortnamns- och Folkminnesarkivet om 'Folkminnen från västra Sverige'. 28 personer deltog.

15/5. Bussutfärd till Onsalahalvön. Vi besökte Båt- och Sjöfartsmuseet, Onsala kyrka med Gathenhielmska gravkoret samt Märtagården. Lunch på Hamra golfbana. Därefter en rundtur i natursköna Särö och till Släp kyrka, allt under Per Clemenssons ledning. 23 medlemmar deltog.

11/9. Promenad i Slottskogen till landskapsstugorna under ledning av Sonja Rindby. 13 medlemmar deltog.

7/10. Föredrag på Göteborgs Landsarkiv av Jan Dahlin, landsarkivarie i Lund, om deras samarbete med Skånes släktforskare.

11/10. Informationsmöte inför Släktforskardagarna 2005. Även föreningarna DIS-VÄST och Släktdata var inbjudna. Ca 35 personer närvarande.

31/10. Öppet Hus i föreningslokalen med program i likhet med den 7/3. Introduktion för nybörjare samt något om handskriftsläsning framfördes av Per Clemensson. Lotteri. Omkr. 75 personer besökte GRS denna dag.

22/11. Ordinarie höstmöte med sedvanliga förhandlingar. Budget och årsavgift för 2005 fastställdes. Då Rolf Ekelund undanbett sig omval valdes Per Clemensson till ordförande för 2005. Samtidigt valdes Rolf Ekelund som ord. ledamot i styrelsen. I övrigt omvaldes tidigare ledamöter och revisorer. Efter mötet berättade bankdir. Kenneth Odeus om 'Margarete Huitfeldt, en unik kvinna på 1600-talet och hennes stipendieinrättning'. 33 personer deltog.

Övrig verksamhet:

Samarbete med DIS-VÄST och Släktdata har bedrivits genom gemensam vakthållning av Släktforskarförbundets Forskarstuga på Tredje Långgatan samt det gemensamma projektet Släktforskar dagar med Riksstämman i Göteborg 26-28 aug. 2005.

Vid Riksstämman i Östersund var Jan Forslund GRS ombud. Redogörelse infördes i Västanbladet nr 4/04. Jan och Cathryn Forslund bemannade även den monter som presenterade de kommande dagarna i Göteborg.

GRS expedition och bibliotek på Erik Dahlbergsgatan har haft exp.tid tisdagar och torsdagar. Antalet noterade besök av medlemmar och gäster under föreningskvällar, öppna hus, kurser etc. var 923 st. - Biblioteket omfattar nu 5.256 nummer. Dessutom finns ett 70-tal tidskrifter från andra släktforskarföreningar att läsa. - Till föreningens tre datorer har vi haft ett flertal CD-skivor med olika register att studera.

Torsdagsgruppen har arbetat vidare med den Långströmska klippsamlingen. Per Clemensson har fortsatt kursen i handskriftsläsning med registrering av de äldsta kyrkoböckerna i Göteborgs Domkyrkoförsamling.

Västanbladet har utkommit med 4 nummer om 28 sidor, tryckt i 540 ex.

Stort tack riktas till alla som bidragit med artiklar, vilka gjort Västanbladet läsvärt.

Ekonomi:

Medlemsavgiften har varit 150.- kr (50.- kr för familjemedlem). Ekonomiskt bidrag har erhållits från enskilda medlemmar, Idotts- och föreningsförvaltningen i Gbg samt från Kungshalls Bingo. Dessutom har vi haft intäkter från mötesöverskott, bokförsäljning, lotteri, annonser od. Den enskilt största utgiften är lokalhyran. Ett underskott har uppkommit under året. Detta täcks upp med fonderade medel.

Styrelsen framför härmed ett varmt tack till bidragsgivarna och alla medlemmar, som medverkat i föreningen genom personliga gåvor och insatser.

2004 års styrelse

*För ett Vackrare Hem ,
besök
vårt Konstgalleri*

GALLERI SCANDINAVIA

Galleri Scandinavia, Berzeliigatan 14, Göteborg

Tel. 031 - 16 93 01

Familjen Lindblom

Resultaträkning per 2004-12-31

<u>Intäkter</u>	
Arsavgifter	59 939,00
Gåvor	750,00
Bidrag	2 087,00
Bingo	4 790,00
Aktiviteter och resor	13 975,00
Bokförsäljning o.d.	1 198,80
Västanbladet	4 125,00
Långströmska fonden	2 000,00
Administration	415,00
Räntor	545,08
Balanserad förlust	5 368,12
<u>Summa</u>	<u>95 193,00</u>
<u>Kostnader</u>	
Hyror	35 700,00
Administration	11 783,40
Västanbladet	23 055,00
Aktiviteter och resor	14 163,60
Prenumerationer	400,00
Försäkringar	750,00
Föreningsavgifter	3 906,00
Telefon	3 212,00
Energi	1 873,00
<u>Uppväktningar</u>	<u>350,00</u>
<u>Summa</u>	<u>95 193,00</u>

Balansräkning per 2004-12-31

<u>Tillgångar</u>	
Kassa	-
Bank	22 905,63
Postgiro	35 805,12
Fonder	40 000,00
Böcker, inventarier	18 995,01
Hyra jan-mars 2005	8 925,00
Lokalförsäkring 2005	765,00
<u>Summa</u>	<u>127 395,76</u>
<u>Skulder</u>	
Långströmska fonden	7 062,90
Biblioteksfond	18 995,01
Ständiga medlemmars fond	3 311,95
Personhistoriska fonden	11 719,55
Reservfonden	39 944,95
Medlemsavgifter 2005	39 880,00
Gåvor 2005	1 200,00
Släktforskar dagar 2005	5 281,40
<u>Summa</u>	<u>127 395,76</u>

Planeringen av släktforskarlagarna går nu in i sitt slutskede. Mycket skall nu utredas och prissättas, så att föreningar och andra skall kunna göra sina beställningar före sommaren.

Efter mycket tekniskt trassel blev äntligen den aviserade boknings/beställnings/anmälningslistan utlagd på vår hemsida den 18 mars för bokning av montrar, annonser och luncher. Vid detta nummers pressläggning hade redan 1/3 av antalet monterplatser i utställningen beställts i Stadsmuseet och Kronhuset. En stor grupp i Kronhuset upp-tas av DIS med sina distriktsföreningar samt DIS-Norge, DIS-Danmark och Finland.

Ytterligare evenemang, såsom utflykter, Släktforskarförbundets konferenser och kurser m.m. läggs ut efter hand på webben.

Per Clemensson, som har tagit på sig ansvaret för föreläsningarna på lördag och söndag, har komponerat ett rekordstort program med 27-28 föreläsningar. Alla föreläsningarna redovisas på sidan 5. De kommer att försiggå med tre paralleller i Stadsmuseets Wallenstamsal och två salar i Stadskansliet på Köpmansgatan 20, kallade S1 och S2. Här gäller det verkligen att välja ut vad man vill höra på.

Till föreläsningarna erfordras värdar/värdinnor, som kan ha uppsikt att allt fungerar. Välkommen med din anmälan!

Lars-Göran Börjesson har ordnat så man kan beställa en tredagars parkeringsbiljett (fredag-lördag-söndag) i Nordstadens Parkeringshus. Kostnaden blir 200.- kr. Man kan ej dela biljetten i mindre tidsavsnitt. Se närmare om detta på hemsidan.

Alla som anmält intresse att delta (ca 20 st) med katalogförsäljning eller att stå vid en receptionsdisk på lördag-söndag kommer att kallas till genomgång och planering av jourlistor m.m. En tanke är att dessa

Släktforskarlagarna

Göteborg 26-27-28 aug. 2005

personer ev. skulle kunna bytas om, och omväxlande vara vid båda funktionerna. Även på fredag e.m. fordras några receptionister.

Utställningsgruppen med omkr. 12-14 personer har haft möten för samordning av alla arbetsuppgifter både före, under och efter "dagarna".

"Min släktsaga" är en nyhet för året. Här kan släktforskare som vill berätta om sina fantastiska resultat och anornas historia eller någon annan angelägenhet stå upp i ett "Speaker's Corner" i Kronhuset eller på Kronhusgården vid tjänlig väderlek. Tid till förfogande är högst 20 min. och förhandsanmälan görs till Per Clemensson.

Till sist må meddelas att Släktforskarförbundet i Försäkringsbolaget **if** har gruppolycksfallsförsäkrat alla medlemmar i sina medlemsföreningar. Se notisen på sid. 27 i detta nummer.

Upprop

Vid köp av Utställningskatalogen (20:-kr) får man samtidigt en lott. Till detta lotteri önskar vi att givmilda medlemmar hör av sig med lämpliga vinster, t.ex böcker eller andra, helst ej skrymmande, föremål.

Visserligen har många medlemmar redan anmält sig som medhjälpare under "dagarna", men fler behövs säkerligen. Det blir flera arbetspass som skall bemannas och det erfordras kanske 15-20 personer i gång samtidigt. Välkommen med din anmälan till

Joel Holger

Göteborg - porten mot väster

av Johan von Sydow (1918 - 1999)

Johan von Sydow var ordförande i GRS (med det tidigare namnet Västra Sveriges Genealogiska Förening) åren 1964-1991.

Han skrev 1997 denna personligt hållna artikel om bemärkta män och kvinnor, som under årens lopp verkat i Göteborg.

Johan gick ur tiden i januari 1999.

Göteborg har beskrivits på olika sätt, naturligt nog med hänsyn till mottagaren/läsarens behov av information. Här skall ett försök göras att lägga *personhistoriskt perspektiv på Göteborgs historia*, det är ju till "syvende og sist" enskilda personer som skapat det Göteborg vi ser idag. Och då källorna för historiken huvudsakligen finns att hämta i litteraturen har jag ansett det vara på sin plats att redovisa de viktigaste tryckta källorna i ämnet.

Stadens historia, en snabbskiss i personhistoriskt perspektiv

Att staden grundades av Gustav II Adolf är väl såpass känt att det ej behöver sägas. Men när? Somliga anser att det var 1620, andra 1621. Jag håller mig till privilegiebrevet, som kungen skrev under den 4 juni 1621. Staden hade sina föregångare i Lödöse, 4 mil uppströms Göta älv, Älvsborgs stad (Gamla Älvsborg vid fästningen med detta namn), Nya Lödöse vid Sävveån (nuv. Gamlestaden i Göteborg) och Färjenäs (på Hisingen, Göteborg).

För stadens uppbyggnad använde kungen en mängd utlänningar, bl.a. holländare, och den förste burggreven, stadens högst uppsatte person, var *Jacob van Dijck* (ursprungligen från Holland). Varje århund-

rade hade sedan sina både manliga och kvinnliga profiler, var och en inom sitt område, och jag skall försöka att ur denna stora krets plocka fram några och beskriva dem.

1600-talet

Hans Makeleir

Den mest betydande under detta århundrade har *Hans Makeleir*¹⁾ (-1666) ansetts vara. Han tillhörde den gamla skotska ätten Macklier och kom till Göteborg 1629 och blev köpman. Han handlade med det mesta såsom järn, master, smör, kol, spannmål, salt, tyger, vapen för att nämna några varuslag. Han hade också egna skepp, eget varv och segelmakeri och bedrev en omfattande bankirverksamhet.

Makeleir betydde mycket för Göteborgs välstånd och han gav drottning Kristina stora lån. Allt detta gjorde att han blev Göteborgs rikaste man på sin tid. Sin förmögenhet placerade han bl. a. i stora jordegendomar i Värmland, Dalsland, Bohuslän och Halland. Här kan nämnas de stora egendomarna Hökällan i Bohuslän (Hisingen), Råda vid Göteborg samt Gåsevadholm och Frölinge i Halland. Han adlades 1649 och dog 1666. Den kände författaren av skrifter om Göteborgs historia, Hugo Fröding, gav följande omdöme om Makeleir:

Och ser man sig om i Göteborgs historia från den äldsta tid och intill vår, torde man näppeligen finna någon göteborgare, som i betydenhet når upp till Hans Makeleir.

Not.1) Stavning enl. Svenskt Biogr. Lexikon

Slakten hade en kort glansperiod, huvudsakligen i Göteborgs historia. Av hans många barn, av vilka flera dog i unga år, blev en son justitiepresident i Göteborg, en son kommandant i samma stad och en son landshövding i Älvsborgs län. En sentida släkting var Rutger Maclean på Svaneholm i Skåne, enskiftesreformens tillskyndare.

Emerentia Krakow

Som representant för 1600-talets kvinnor i Göteborg väljer vi *Emerentia Krakow*. Om hennes släktkrets har Olga Dahl skrivit en artikel (*Västanbladet nr 2 och 3 år 1999*).

1700-talet

Ostindiska Kompaniet

Under nästa århundrade, 1700-talet, växte Göteborg och blev en betydelsefull stad inom handelsn området. Det var under detta århundrade som Ostindiska Kompaniet hade sin glansperiod. De namn som kom att betyda särskilt mycket för dettas framgång är väl i första hand *Colin Campbell (1686-1757)*, en av de många skottar som starkt medverkat i Göteborgs utveckling, *Niklas Sahlgren (1701-1776)*, vars namn lever kvar genom Sahlgrenska sjukhuset, som grundades med medel som han skänkt eller testamenterat till staden (det var också han som låg bakom tillkomsten av Östads Barnhus, väster om Alingsås), *Volrat Tham*, *Patrik Alströmer*, *Magnus Lagerström* och många fler. Sahlgren var väl den mest kände av dessa och om vilken det under årens lopp skrivits mycket.

Magnus Lagerström

Beträffande *Magnus Lagerström (1691-1759)*, vars namn inte lyser med samma glans som andra personers, vilka var knutna till kompaniet, vill jag inte undanhålla läsa-

ren vad han själv ansåg om sin gärning. Det gick ut på att han egentligen inte hade gjort någon större nytta, han menade att han varit en överksam och lat person. I själva verket var han mycket vittret och vetenskapligt intresserad. Som Ostindiska Kompaniets förste sekreterare kan man om honom - med C.R.A. Fredberg i *Det gamla Göteborg* - säga att han jämte Niklas Sahlgren var ett med kompaniet, och att han hade en betydande förtjänst av att kompaniet för Göteborg blev början av en rik och hastig uppblomstring. Särskilt kan nämnas att han genomdrev att vetenskapligt skolade män anställdes på skeppen och fick i uppdrag att föra dagböcker över allt märkligt de såg och upplevde under resorna i fjärran länder, skaffade erfarenheter inom olika vetenskapliga ämnen, samlade och hemförde naturalier, upprättade kartor m.m.

Familjen Carlberg

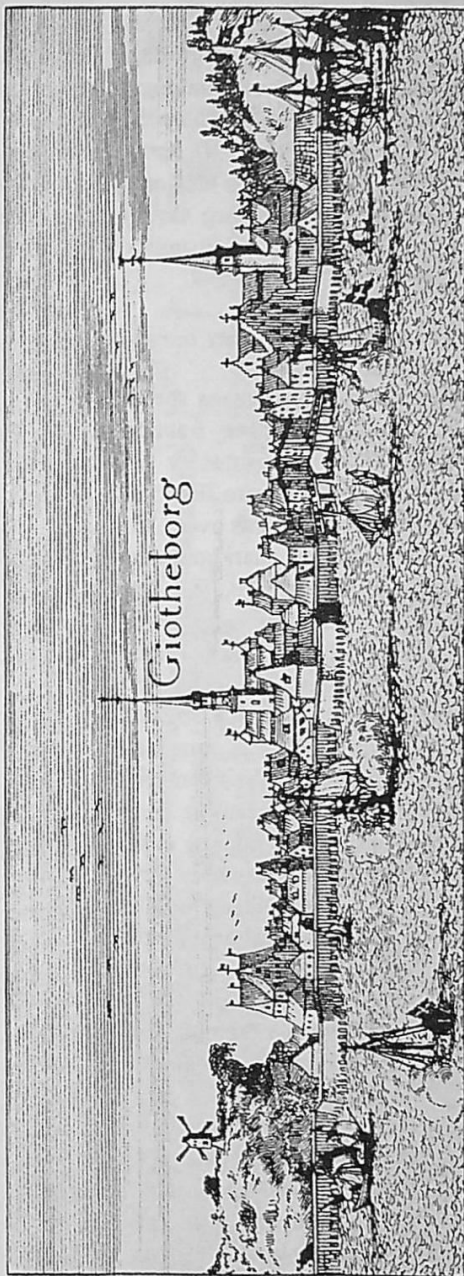
För stadens bebyggande spelade personer inom slakten *Carlberg* stor roll. Tre män av denna släkt var efter varandra stadsarkitekter (stadsingenjörer) i Göteborg. Deras stamfader var biskopen *Johan Carlberg (1638-1701)*. Dennes son *Johan Eberhard Carlberg (1683-1773)* var Göteborgs förste stadsingenjör under åren 1717-1727 men flyttade till Stockholm och hade samma befattning där till sin död. Hans yngre bror *Bengt Wilhelm Carlberg (1696-1778)*, vars levnadslopp han själv skildrat i en *Biographie*, var stadsarkitekt 1727-1775 och var därjämte fortifikationsofficer. Han fullbordade den domkyrka som sedan brann ned 1802, och utförde ritningar till flera alltjämt bestående byggnader i Göteborg, bl.a. Fortifikationshuset vid Postgatan. Under sin tidigare militära bana deltog han 1718 vid Fredrikssten i Norge och var den som först

tog hand om Karl XII efter det dödande skottet den 30 nov. nämnda år. Bengt Wilhelms son var *Carl Wilhelm Carlberg (1746-1814)*. Resultatet av dennes verksamhet som arkitekt ser vi i domkyrkan i Göteborg, slotet Gunnebo i Mölndal (uppfört för den kände och förmögne John Hall) och flera hus vid Södra Hamngatan i Göteborg.

Johan Minten

En person som inte var bland de stora i dåtidens Göteborg, var *Johan Minten*. Men hans verksamhet betydde på sitt sätt mycket för innevånarna i staden och han har fått en stor plats i genealogin genom de många avkomlingar han fick.

Och med honom kommer också en 1700-talskvinna med i detta begränsade persongalleri. Johan Minten var källarmästare. Han kom från Tyskland, var född 1722, blev vinhandlare och källarmästare samt dog 1785. Det var som innehavare av landeriet Bagaregården som han kom på idén att där öppna ett värdshus, vilket blev mycket populärt, trots att det låg ett gott stycke väg från staden, då ännu inte bebyggd utanför vallgravarna. - *Där utvecklades ett brokigt folkliv, i symnerhet när vackra sommarkvällar svepte skymningsfloreten över trädgårdsgångar och bersåer och över feststämda människor* - för att än en gång citera *Det gamla*

Göteborg sett från älven.
Gravyr av L. van Anse efter teckning av Carl Eldberg 1695. Kvambergets längst t. v., därefter syns Kronhuset och stadens båda kyrkor: Christine (fyska) kyrka och Gustavi Domkyrka.

Göteborg.

Minten var gift med *Regina Elisabet Werkamp* av holländsk börd, som dog 1826. På hennes gravsten står att hon *dog i dess 100 ålders år* och att *hon var stammoder till 16 barn, 33 barnbarn och 67 barnbarns barn*. Från makarna Minten härstammar flera kända släkter i Göteborg såsom släkterna *Bratt, Ekman, Fröding, Roempke* och *Öliten*.

Landerierna, en personhistoriskt intressant göteborgsk företeelse

Det finns skäl att kort beröra denna speciella göteborgska egendomsform, framför allt då landerierna kom att besittas av sin tids mest tongivande göteborgare. Ett och annat landeri har redan omnämnts ovan.

Landerier utgjordes av markområden som tillhörande Göteborgs stad, var belägna utanför den vanliga bebyggelsen i staden och upplåts till enskilda på arrende. De kom snart att bebyggas med större eller mindre huvudbyggnader, *corps de logier*. Dessa ägdes av landeribesittarna som hus på ofri grund, för att använda juristspråket. Det var stadens högre ämbetsmän, de som styrde och ställde i Göteborg, domare m. fl. men också i många fall ledande köp- och handelsmän. Vill man få ett tvärsnitt i allmänhet av denna kategori stadsbor i Göteborg kan man därför tillgripa den litteratur som finns om landerierna, t.ex. Ernst Fischers bok *Göteborgs landerier*, som ingår i serien Göteborgs Jubileumspublikationer.

Upplåtelse av landerimark kom igång en kort tid efter stadens grundläggning och pågick fram till början av 1900-talet, då de sista inlösningarna av landeribyggnaderna skedde. Bland det 20-tal landerier som fanns kan nämnas: Kviberg, Kvibergsnäs,

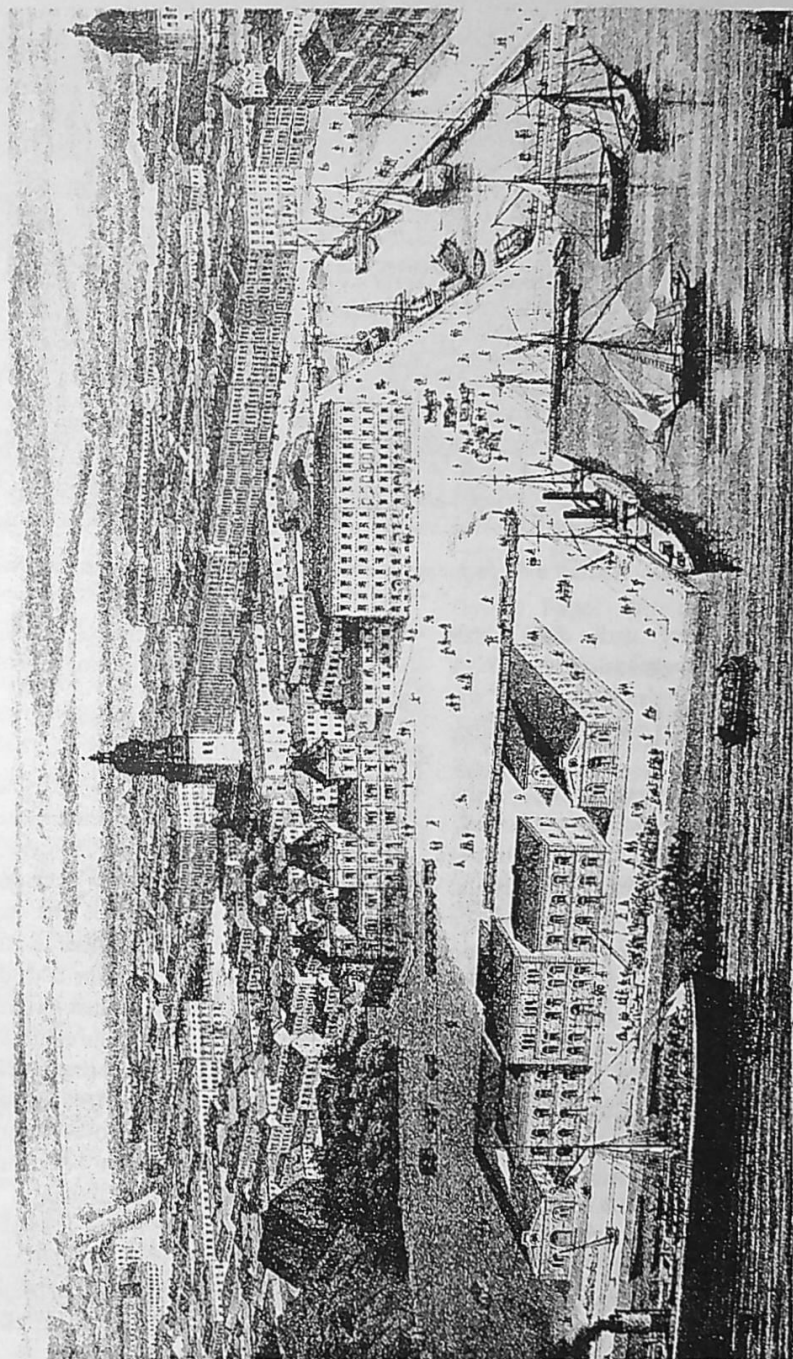
Mariedal, Marieholm, Kristinedal, Härlanda, Bagaregården, Stora Katrinelund, Burgården, Liseberg, Johanneberg, Lorensberg, Karlberg, Hedås, Lyckan, Kristinelund och Götaberg. Av dessa finns idag kvar endast Kvibergsnäs, Bagaregården, Stora Katrinelund (vid Nya Ullevi), Liseberg (efter brand renoverat på 1970-talet) och Johanneberg (vid Korsvägen).

Som exempel på inom vilka släkter ett landeri vandrat kan jag nämna Karlbergs landeri, omfattande bl.a. den mark, kallad Getebergsäng, som ligger söder om nuvarande Liseberg. Släkterna här var *Busck, Evers, Kjellberg* och *Röhss*. Ett annat exempel är Kristinedal som låg vid Gamlestadsbro inom nuvarande SKF:s område. Namn förknippade med detta landeri är bl a *Gert Tönmesson, Johan Gertsson, magister Johannes Vultejus* (kyrkoherde i Tyska församlingen, senare hovpredikant i Storkyrkan i Stockholm, stamfar för slakten Vult von Steijern), *Olof Grundell, Asmund Swahn, Niklas Sahlgren*, dennes svärson *Clas Alströmer* (som på landet planterade den av honom från Sydamerika införda liljan benämnd Alströmeria), *Borgert, Berg, Friedländer, Röhss* och *Leffler*, alla för göteborgsforskare välkända namn. Landerierna, som inte brukar omnämnas i de vanliga turistbroschyrerna, är värda besök av personhistoriskt intresserade!

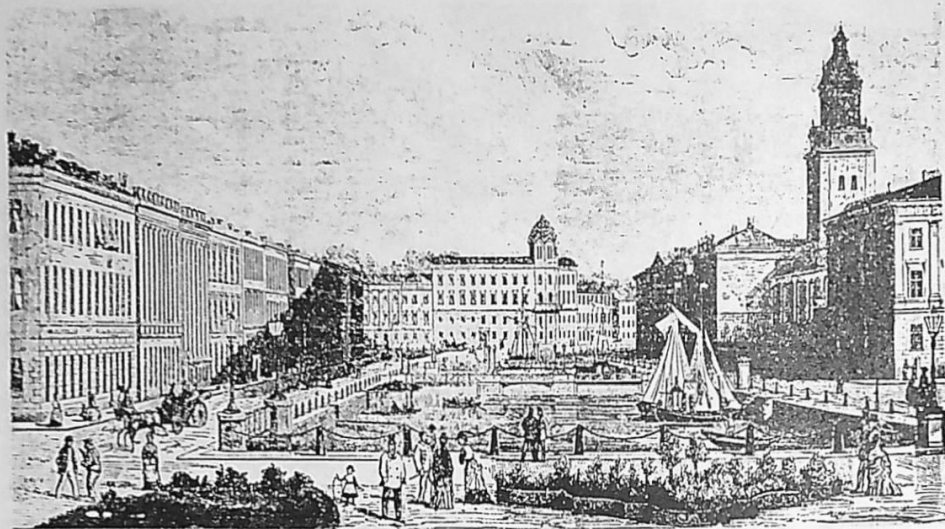
1800-talet

Göteborg blir en öppen stad

I början av 1800-talet upphörde Göteborg att vara en enda stor fästning, som staden dessförinnan varit. Många befästningsinslag raserades och staden började bebyggas utanför vallgravarna (vilka - som väl är - ligger kvar och ger innerstaden en särskild profil). Det är många människor som verkat

Göteborg från Rambergets topp på 1880-talet.
Litografi av A. Nay efter målning av O.A. Mankell. Originalbilden beskuren. I förgrunden en emigrantångare
utanför Tull- och Packhuset. Det dåvarande Centralpostkontoret syns i mitten och till höger Stora Hamnkanalen.

Stora Hamnkanalen. Träsnitt efter teckning av Paul de Cheviller. BILD: GBGS STADSMUSEUM

för stadens utveckling under detta århundrade. Inom stadsbyggnadskonsten var väl stadens mångårige stadsarkitekt *Victor von Gegerfelt* (1817-1915) den kanske mest betydande.

Under detta århundrade hände i Göteborg framför allt att den merkantila verksamheten breddades (det var inte endast Ostindiska Kompaniet som betydde något, kompaniet gick f.ö. i graven 1813) och de många kända handelshusen tillkom. I takt med denna utveckling skedde i staden mycket annat:

- undervisningsanstalter med Göteborgs högskola och
- Chalmers tekn. institut senare högskola, som mest spektakulära uttryck, kom till stånd,
- och humanismen odlades av sina banérförare (bl.a. V. Rydberg och S. A. Hedlund),
- dagspressen, musiken, sporten, allt kom igång.

- Och så började det kommunalpolitiska spelet att röra på sig sedan kommunallagarna tillkommit 1862.

Carl Fredrik Waern

Till manlig företrädare för detta sekel har jag utsett den förste ordföranden i Göteborgs stadsfullmäktige (som det då hette), *Carl Fredrik Waern* (1819-1899). Trots sin framträdande position i samhället har han inte omnämnts så mycket i skrifterna, nu närmast de om Göteborgs historia, som de många andra kända handelsmännen i Göteborg. Waern tillhörde en ursprungligen dansk släkt, som via Norge kommit till Sverige på 1700-talet och etablerat sig här inom bergsbruket. Han var grosshandlare och blev mycket anlitad inom politiken, först kommunalt i Göteborg där han bl a 1863-1870 var ordförande i stadsfullmäktige och därefter inom rikspolitiken där han var riksdagsman under många år, finansminister 1870-1874, och slutligen t.f. president i kommerskollegium 1875-1891.

Emily Nonnen

Som 1800-talets kvinna har jag stannat vid *Emily Nonnen (1812-1905)*. Hon får också representera det engelska inflytandet i Göteborg, en influens som man inte kan komma ifrån när det gäller att beskriva Göteborg och det göteborgska. Emily Nonnen var dotter till *John Nonnen*, som var engelsman, född i Liverpool och kamrer på de av den från Skottland härstammande David Carnegie d.y. ägda s.k. Lorenska socker- och porterbruken vid Klippan. Familjen bodde på Lisebergs landeri (till skillnad från vad som eljest var vanligt, bodde familjen där hela året). Emily hade två äldre systrar och under stor del av 1800-talet utgjorde de tre systerorna Nonnen på Liseberg, *Charlotte, Mary och Emily*, en i staden känd familje- och kulturkrets. Emily, som var yngst i syskonskaran, var den av systerorna som genom sitt författarskap kom att dominera bland dem. Hon ägnade sig först åt måleri men övergick till att författa. Hon översatte från svenska till engelska, bl. a. Esaias Tegnér's och Johan Ludvig Runebergs dikter och blev en uppbliven skönlitterär författarinna med tonvikten lagd på böcker för barn och ungdom. Systerorna Nonnen nådde alla hög ålder, och när Emily som den sista av dem vid över 90 års ålder gick ur tiden 1905, hade ett nytt århundrade med nya kulturella och andra värderingar börjat.

1900-talet

1900-talet ligger oss för nära i tiden för att man ur detta århundrade skall kunna välja ut någon man eller kvinna förtjänta att nämnas i detta sammanhang. Den för tidigare sekler lämnade beskrivningen får därför räcka i denna presentation av Göteborg.

Litteratur om Göteborg:

- Almqvist, Helge: Göteborgs historia. Grundläggningen och de första hundra åren. Göteborgs stads jubileumspublikationer I. 1-2. 1929.*
- Berg, Wilhelm: Samlingar till Göteborgs Historia 1-4. 1882-91.*
- Cederbourg, Eric: En kort beskrifning öfver Götheborg. 1739.*
- Fischer, Ernst: Göteborgs landerier. Göteborgs stads jubileumspublikationer XII. 1923.*
- Fredberg, C.R.A. Det gamla Göteborg 1-3. 1921-22.*
- Fröding, Hugo: Berättelser ur Göteborgs äldsta historia. 1909.*
- Fröding, Hugo: Berättelser ur Göteborgs historia under enväldstiden. 1915.*
- Fröding, Hugo: D:o under frihetstiden. 1919.*
- Fröding, Hugo: D:o under gustavianska tiden. 1922*
- Fröding, Hugo: D:o under nyare tiden. 1924.*
- Granberg, Peter A.: Staden Göteborgs historia och beskrifning 1-2. 1814-15.*
- Göteborg Förr och Nu. Göteborgs Hembygdsförbunds årsskrifter fr. 1960 (jfr nedan)*
- Göteborgs stads jubileumspublikationer I-XX. 1923-29. (jfr ovan)*
- Lagerberg, Magnus: Göteborgare I-II. 1912 och 1914.*
- Lindstam, Carl Sigfrid: Göteborgs gatunamn, 1886.*
- Prytz: Kronologiska anteckningar rörande Göteborg. 1898.*
- Rundqvist, Agne: Kronologiska anteckningar rörande Göteborg 1619-1982. Göteborg Förr och nu XVII. 1982.*
- Rydqvist, Carl Magnus: Historisk-statistisk beskrifning öfver Göteborg. 1860.*
- Västsvensk genealogi och personhistoria. Utg. av Västra Sveriges Genealogiska Förening 1972.*
- Akerblom, Fredrik: I Göteborg för 100 år sedan. 1898.*

Västra Nordstaden, roteindelning

gjordes 1671 och fick då rotenumren R:5 - R:10. Dessa rotar sträckte sig även in över Östra Nordstaden. Kartan nedan är från 1807.

Området eldhärjades svårt 1746 med undantag av Kvarnberget (som i sin tur brann ned 1793). Dock stod Kronhuset, Rådhuset och delar av Christine kyrka kvar efter branden.

Gatuindelningen är i stort sett bibehållen från äldsta tid till våra dagar.

Vid Stora Hammens mynning låg Stora Bommen och vid Östra Hammens mynning Lilla Bommen. Nattetid spärrade en låst bom båttrafiken in i hamnområdet.

Torggatan var stadens livliga infartsgata för Hisingstrafiken till långt in på 1900-talet.

Götaälvbron kom till 1939 och Gamla Hisingsbron (nu borta) fick minskad betydelse.

Sill(e)gatan (på 1600-talet kallad Heringsgatan) var emigranternas speciella gata med

Texten fortsätter på nästa sida

Västra Nordstaden på 1900-talet

Kartan se sid 20

Kartan på sid. 20 är från 1945 och har de kvartersnamn och tomtnummer som infördes 1923. Östra Hamnen fylldes igen 1936 och bildar idag Östra Hamngatan. Packhusplatsen vid hamnområdet i väster anlades 1883 och järnväg med stickspår drogs fram för godstrafiken. På '20 kv. Franska tomten' byggdes 1870 ett centralpostkontor (rivet 1942) och Sillgatan fick från 1895 namnet Postgatan, som ansågs ha en bättre klang. Smedjegatan förlängdes genom Kronhuskvarteret.

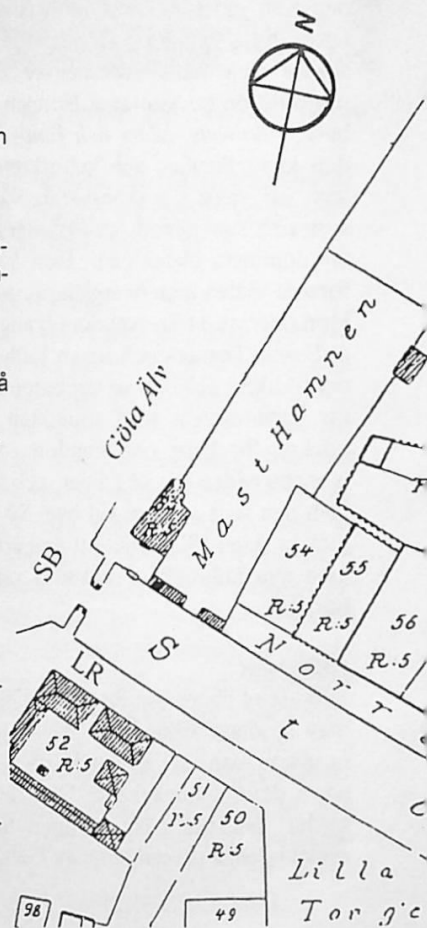
I kv. Sankt Erik byggdes ett Centralfängelse 1857 på en bergknalle. Det revs 1972, liksom det stora närliggande Magasinskvarteret, byggt 1865-75 för hamnkontor och -lager i fyra våningar. Det var Götaleden som skulle dras fram. Även järnvägsspåret efter hamnen togs då bort.

Västra Nordstaden är stadens administrativa centrum och har ett flertal gamla och representativa byggnader: Ostindiska huset som idag inrymmer Stadsmuseet, Sahlgrenska huset, Rådhuset med tillbyggnad från 1937, Stadshuset, Börsen.

På senare år har gjorts nybyggnader bl.a. i kv. Traktören (Stadskansliet) och Tingsrätten. Efter stor ombyggnad har Hovrätten flyttat in i det tidigare Broströmiahuset.

Gustav Adolfs Torg är stadens äldsta torg. Från början ett salutorg har det idag i stort sett endast en representativ funktion.

Litt.: Se Västanbladet nr 4-2004.

sina emigrantkontor, hotell, matsveringar, krogar m.m. Gatustråket gick från Centralstationen vid Drottningtorget, genom Östra och Västra Nordstaden över den igenfyllda (1861) Kronans Masthamn till Tull- och Packhuset (byggt 1864, senare utökningar), där emigrantångarna väntade. Gatan var hela 600 m lång.

B = Tyska (Christine) kyrka, C = Kronhuset, D = Högvakten på Gustav Adolfs Torg,
 W = Vakthuset vid Lilla bommen, X = Kronans kruthusmagasiner,
 LR = Länsresidenset, RH = Rådhuset., SB = Stora Bommen, LB = Lilla Bommen
 KH = Kommendantshuset. Litt.: Se Västanbladet nr 3-2004 och 4-2004.

Där "Stora Galioter och andra wackra fartyg" fordom passerat

Några data om Stora och Lilla Bommen, som kommunisera
Göteborgs "grachter" med Göta älf

Följande text är valda delar ur en artikel med ovanstående titel i 'Göteborgs Dagblad' av den 26 November 1921, sammanställd med modern stavning och kommentarer i kursiv stil av Joel Holger.

- Namnen Stora och Lilla Bommen sammanhånga intimt med Göteborgs stads historia, och på sin tid torde helt visst ingen tvekan rått i fråga om deras rangordning. Då gällde det icke kajutrymmet eller kör- och gångtrafikens behov, utan storleken på den **spärr** som var placerad vid resp. Stora och Östra Hamnkanalernas mynningar.

- Hela sjötrafiken avstängdes nattetid av dessa bommar, som utgjorde så att säga "grindar" i ett hela stadens sjöfront omgivande sänkverk (*stora 'lådor' av timmer som fylldes med sten*). Detta sträckte sig från den forna bastionen 'Gustavus Primus', vilken närmast motsvaras av platsen framför Västgötabanans stationshus, till de delvis kvarstående 'Otterhälleverken' och i en sicksacklinje, motsvarande på denna front belägna bastioner. Egentligen var det dubbla linjer, i det att på nyssnämnda sträcka gick 22 fot utanför den med gråsten beklädda fästningsgördeln - det s.k. 'Stadsverket' - en palisadlinje och 48 fot därutöver det egentliga sänkverket, vilket brukade nämnas 'Krubberket'. Detta senare utgjordes av stenkistor, på vilka anbragts en 13 fot bred plankvandring, som tjänade till patrullgång för vaktmanskapet.

H. Fröding påpekar i sina "Berättelser ur Göteborgs historia under Frihetstiden", ur

vilket arbete en del här meddelade uppgifter hämtats, att av kartan i Eric Cederbourgs bekanta Göteborgsbeskrivning kan ingen upplysning vinnas om själva bommens läge, men han anser, att den år 1725 avstängt sänkverkets - alltså den yttersta försvarslinjens - öppning.

- Han har nämligen funnit en 1725 insänd underdånig skrivelse från landshövdingen över Göteborgs och Bohus län, generallöjtnanten Axel Gyllenkrook - själv tidigare fortifikationsofficer - där det heter, att den av gamla (*flytande*) master tillverkade 'Stora Bommen' var så långt utlagd samt så lång och svår, att man i blåsväder för den svallande sjöns skull ej mäktade densamma tillstånga, hur mycket manskap än därvid brukades. I dylikt väder hände det också, att folk om kvällarna eller nätterna inpraktiserade sig i staden.

- Vid denna tidpunkt (1820) voro befästningarna mot redde fortfarande kvar och försedda med en ej obetydlig bestyckning, medan, alltsedan Kungl. Maj:t och kronan den 19 oktober 1807 genom dåvarande landshövdingen, friherre Carpelan, uppgjort kontrakt med Göteborgs magistrat och borgerskapets äldste samt deputerade av stadens övriga invånare angående nedrivandet av fästningsverken åt landsidan, dessa senare voro på god väg att jämnas med marcken. Emellertid hette det i nyssnämnda kontrakt bl.a., att "Stora Bomsbryggan (*bron vid Stora Hamnkanalens mynning*) skall underhållas av kronan, men Lilla Bomsbryggan (*bron vid Östra Hamnkanalens*

myning) av staden”.

Om den första av dessa broar kunna vi göra oss en föreställning om densammars utseende redan vid slutet av 1600-talet. Den är nämligen avbildad på en gravyr av en viss L. van Anse vid nämnda tidpunkt.

- Fyrtio eller femtio år senare beskriver den mångkunnige kemnerspresidenten Cederbourg bron. Det heter i hans bok om Göteborg: “Den första af dessa stora Broer som går öfwer den stora Canalen, är stora Bomsbroen, hwilken är vid inloppet af Elfwen och Wästersjön, emellan murarna af begge halfwa stora Boms Bastionerne. Denne bro hafwer twenne Windbryggor mit uppå med masiva Jernlänckor, at kunna uphissa dem, samt smärre Jernkädior på sidorne, at man med så mycket större säkerhet kan gå der öfwer.”

Men Cederbourg förmåler också att “uti den stora Canalen, emellan Stora Bom- och Kiämpe-Broen (*Kämpebron*), ligger stora Galioter och andra Wackra Fartyg, som komma ifrån Östersjön och de Pomerske Orterne med spannemål och andre nödige Waror, dem de til Inwånarena härstädes försälja”. Ja, på kanalen kunde även inkomma “Jern- eller s.k. strömbåtar, som 6 Mähl här ifrån uti Götha Elf wid Strömmen afhämta det ifrån Wermeland ankomna Jernet.” Likaså kunde “andra små Fartyg och Båtar hafwa deras passage til Stortorget (*Gustav Adolfs Torg*) och Wägen (*som läg i nuvarande Brunnsparken*) och runt Canallerne.”

Den i Göteborg födde och sedermera där ständigt bosatte Cederbourg kände synbarligen mera till om sin fädernestads skeppsfart än Linné, vilken under sin västgötaresa några år senare fann, att endast “små och nätta Fartyg kunna gå in i sjelfva staden”. Men den göteborgske magi-

stratsämbetsmannen Cederbourg vet också att berätta om ett 1670 för stadens räkning från Amsterdam införskrivet “mycket nätt och konstigt” (*sinmrikt*), på vattnet flytande mudderverk, som drevs av två hästar och årligen brukades i Stora Canalen. Till verket hörde trenne mindre pråmar, vari muddret bortfördes. Om detta mudderverk upplyser Fröding, att det blev fördärvat under 1746 års stora eldsvåda, då detsamma, som länge varit oanvändbart, dragits upp på land för att repareras.

Ännu ett citat ur Cederbourg på tal om trakten kring Stora Bomsbron! Han skriver: “Strax innan före denna Broen uti Stora Canalen wid Norr, är ock en mycket bred Hamn upgrafwen, som kallas Kongs-Hammen, uti hwilken fortifications och Artilleries trä materialier förwaras”. Denna hamn var sålunda till finnandes på nuvarande Packhusplatsen. Å äldre kartor nämnes den också ‘Masthamnen’. Emellertid hade den i början av 1800-talet till stor del uppgrundats och dess kajskoning nedrasat. Först 1861 igenfylldes hamnen.

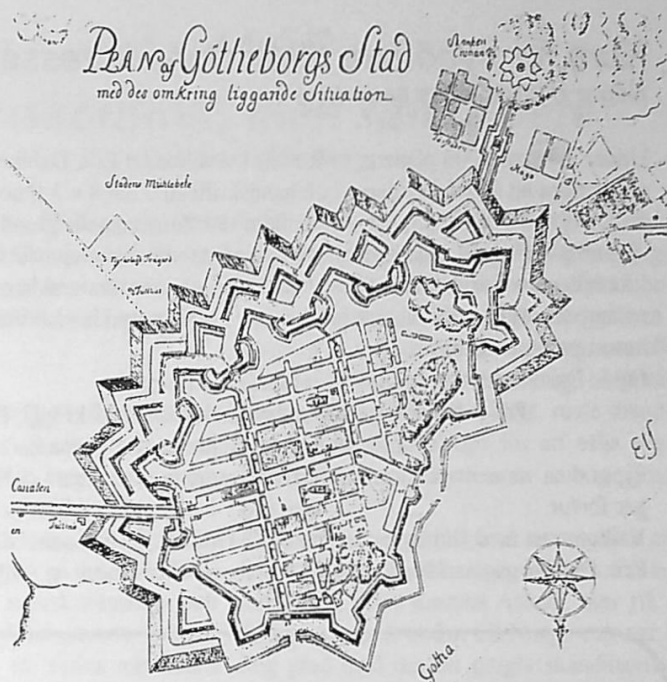
Men vid denna tid började trakten i Stora Bommens omedelbara närhet antaga ett annat utseende än tillförne. För länge sedan hade de förut skonade befästningarna mot redden slopats och därmed bommarna som sådana upphört att spärra de båda inloppen till stadens hamnar och kanaler. Endast som lokala namn levde de kvar. Emellertid utgjordes ännu på 1850-talet sträckan mellan Stora Bommen och det s.k. S:t Eriks hörn ett oordnat, med rester av gamla fästningsverk belamrat område. Först ett stycke in på 1860-talet fick det sin nuvarande (1921) gestaltning (*Sedan Götaleden lades ut är nu mycket förändrat*).

Under de göteborgska fästningsverkens tid och även långt in på 1800-talet var utan

tvivel Stora Hamnen (Stora Hamnkanelen) med sitt inlopp, Stora Bommen, den mest betydande för stadens sjöfart. Men sedan ändamålsenligare hamnar ordnats utefter själva älven, har den fått sekundär betydelse och även distanserats av den hamn som vi brukar kalla Lilla Bommens hamn eller rätt och slätt Lilla Hamnen. Som ovan sagts, spärrades den också av en bom, som givit hamnen dess namn. Först efter i slutet av 1850-talet verkställda, ganska omfattande muddrings-, utfyllnings- och kaj-anläggningsarbeten

fick hamnen sitt nuvarande (1921) utseende. (Detta har i stort sett inte sedan dess förändrats. Hamnen är idag stadens gästhamn för mindre båtar).

Till sist må omtalas, att S:t Eriks hörn (platsen invid GöteborgsOperan), som ju numera (1921) är landfäste för Hisingsbron en gång i mitten på förra seklet stod med en dragfärja i förbindelse med ön mitt emot (Gamla Hisingsbron togs bort 1969). Men 'hörnet' har också ett annat, mera kuriöst minne från den tiden. Det var ett lite längre västerut beläget badhus med ty åtföljande simskola. I och för sig var ju en sådan anläggning icke så märkvärdig, men så utvidgades anstalten med en - dambassäng.

Cederbourgs karta från 1739. Man ser sänkverket som en linje utanför bastionerna och öppningar för Stora och Lilla Bommen. OBS. Cederbourgs karta är vänd med söder uppåt.

Detta väckte berättigat uppeende, då, som det sades, "kvinnorna aldrig förut hos oss haft något offentligt badhus". Men man tillade, att det "ej heller nu behövdes ett sådant eller en sådan anläggning passade sig".

Sign. Clypeus

Litteratur:

Eric Cederbourg: "En kort Beskrifning Över Götheborg". 1739.

Nytryck: Gbg 1986.

Hugo Fröding: "Berättelser ur Göteborgs äldsta historia under frihetstiden". 1919.

Kurs för nybörjare till hösten - intresseförfrågan

Några platser finns ännu kvar!

Under hösten 2005 planerar G R S att i sina lokaler Erik Dahlbergsgatan 36 B genomföra en släktforsknings- och handskriftskurs om 8 x 3 timmar. Kursen kommer att ledas av Per Clemensson och omfatta släktforskningens grundkällor och vissa fördjupningskällor. Bl a skall emigrations-, gårds- och hembygdsvetenskap beröras. Exempelen tas från VästSverige. Vi kommer att orientera om datoriseringen och avlägga besök hos forskningsinstitutioner i Göteborg. Handskriftsläsningen ingår i exempelsamlingen.

OBS. Egen forskning kan ej utföras under lektionstid.

Priset för deltagarna har beräknats till 750:- kr inkl kursbok.

Vi vill först undersöka intresset för denna kurs.

Tipsa dina vänner om kursen. Man behöver ej vara medlem i G R S, men det ger förtur.

Välkommen med Din intresseanmälan till GöteborgsRegionens Släktforskare, Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg eller e-post: g.r.s@telia.com

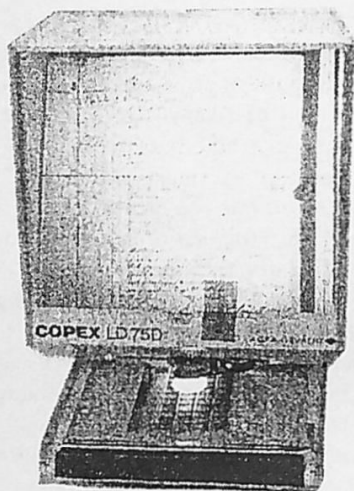
Släktforskare !

3.000:- . . . . .

... i rabatt får Du, vid köp av
Copex LD 75.

Du betalar endast 5.600:- inkl. moms
(ord. pris 8.600:-)

- * läsaren har specialanpassad fichehållare för SVAR-fiche
- * 1 st objektiv med 42 x förstoringegrad
- * stor bildskärm 29 x 28 cm
- * frakt tillkommer
- * 7 dagars returrätt
- * www.msab.org

MSAB
MICROSYSTEM AB

Schélegatan 3
416 60 Göteborg
031 - 19 06 09

Liljebacken
524 95 Ljung
0513 - 500 20

År 1905

- unionskonflikt, men samarbete

Gunnar Christie Wasberg

Fil. dr. Gunnar Christie Wasberg är GRS korresponderande medlem i Norge. Han anmäler här en bok som kommit ut i nytryck vid 100-årsminnet av unionsupplösningen.

Mellan "brödrafolken" Sverige och Norge fanns ett utbrett samarbete på många håll. Det gällde inte minst inom industrin, där vi fått uppgifter från en rad rapporter. En av dessa är av Bertil Haslum, av norsk härstamning till en del, och släktforskare, känd man i svensk trämasse- och träförädlingsindustri. I sin senaste bok tar han som sin uppgift att skriva minnesord om Paul Burchhardt, född i Oslo 1856, död 1931, gift med Anne Birgitta (Brita) Sofia af Petersen, född 1859 och död 1928. Båda har gått bort i Göteborg.

Paul Burchardts far var född i Dröback och marinofficer. Modern Benedicte Christiane Birch var norsk generalsdotter och släkt med kända norska politiker, bland dessa senare Birch-Reichenwald och Motzfeldt. Haslums bok har här en åskådlig tavla över den närmaste släkten.

Kramfors sågverk och herrgård i Hälsingland är centrala i framställningen. Burchardts kom dit som medhjälpare till ägaren Pehr Lagerhjelm och samarbetade med honom som disponent. Hans beskrivning är en intressant berättelse om den svenska miljön vid Kramfors, med den väldiga utbyggnaden, som inte minst anläggandet av den nya järnvägen var orsak till, och det sociala umgänget, nog så olik det norska. Men där

finns också likheter. Exporten gick delvis över Göteborg, något som medförde många utlandsresor med intressanta engelska kontakter. Eftersom boken bygger på "minnen" kommer vi in i vardagslivet på ett speciellt sätt, skiljt från en annars vanlig biografi. Även om England var viktigt, reste disponenten över hela Europa för att sälja sågverksprodukter, något som i hög grad lyckades.

Detta var en period med stort utbyte av fackfolk inom svensk-norsk industri. En av de norska, Hans Rasmus Astrup, blev rik i Sverige, flyttade sedan till Norge och var i hög grad med om att prägla skandinavisk politik. En annan, Oscar Midling, kom från Treschow Fritzøe i Larvik, Norges största träförädlingskoncern. Vid början av 1900-talet beslutade man att bygga om Kramfors till en sulfittfabrik och medetta slutar dagboken.

Det nya bolaget bestod, förutom av Oscar Midling, av friherre Johan Mannerheim, greve Carl Mannerheim, Fr Treschow och Aug. Treschow. Burchardt drog sig 1909 tillbaka från Kramfors och bosatte sig i Göteborg.

Mitt i detta samarbete skedde så unionsupplösningen. Då det blev känt, skriver Burchardt bara att "den upprörde mig i hög grad", men är ej vidare nämnd överhuvud taget.

Vi har emellertid, förutom denna bok, en annan intressant källa. År 1903 hade man upptäckt Oseberg-skeppet, Norges nationalklenod. Ledare för utgrävningen var pro-

fessor Gabriel Gustavsson, svensk och professor i Oslo. Problemet var att man saknade pengar. Ungefär samtidigt var den unge svenske juristen Fritz Michael Treschow insatt som arvinge till detta Skandinavians största industri- och skogskomplex, arvet kom från onkeln som var barnlös. Så fick dåvarande arkeologistudenten, arvrings Gutav Adolf i Uppsala, reda på detta och lade fram situationen för Treschow och Osebergfyndet blev räddat. Detta skedde precis 1905, med en svensk som enda arkeologiprofessor i Norge, i en oerhört spänd politisk situation då en svensk i sin tur skulle överta det stora godset i Norge.

Situationen 1905, som kan diskuteras från många sidor, var att Norge blivit något

definitivt annat än det var år 1814. Svenska och norska politiker visste, men tog inte i beaktande att bägge länderna hade utvecklat sig till nog så jämnördiga stater, med ett utomordentligt gott samarbete. Bortsett från enkla politiska finesser. Precis därför passar Kramforsboken så bra i tiden. Den visar på ett samarbete som överlevde 1905, ett årtal som har blivit historia och så skall förbli.

Gunnar Christie Wasberg

Fakta:

"En annan tid. Kramforsdisponenten Paul Burchards minnen."

Utg. av Thomas Halvorsen. Mediaprint. Uddevalla AB 2004.

1882 startade vi på Södra Hamngatan i Göteborg.

WETTERGRENS

BUTIKER Göteborg Avenyn 21, Västra Hamngatan 22, Nordstan, Frölunda Torg, Backaplan, Tel. vaxel 031-706 25 00. Källered K-Center, Ekenleden 6, tel. 031-795 13 20. Kungsbacka Kungsmassan tel. 0300-160 90. Borås Storknallen/Knalleland, tel. 033-13 18 90. Internetbutik www.wettergrens.se

Böcker
för
alla
åldrar
och in-
tressen !

Förbunds försäkringen

Sedan 1999 är alla medlemmar i alla medlemsföreningar gruppolycksfallsförsäkrade via Sveriges Släktforskarförbund. Försäkringen är tecknad hos *Försäkringsbolaget if*.

Ersättning vid skada kan omfatta (bb=basbelopp):

Medicinsk invaliditet (10 bb)

Ekonomisk invaliditet (20 bb)

Dödsfallskapital (0,5 bb)

Läke-, rese- och tandbehandlingskostnader (skäligt belopp)

Rehabilitering (2 bb)

Personliga tillhörigheter (0,5 bb)

Extrakostnader under den akuta läkningstiden (3 bb).

Försäkringen gäller vid olycksfallsskada som drabbar den försäkrade under arrangemang i regi av Sveriges Släktforskarförbund eller dess föreningar, samt vid resa direkt till och från sådant arrangemang.

Vid skada vänder man sig direkt till *if* och anger gruppavtalets försäkringsnummer

GP00073-7817. Telefon till *if* angående eventuell skada är 08 - 788 36 60.

(Källa: "Förbunds-Rötter")

Svenska Ostindiska Compagniet.

Göteborgs Universitetsbiblioteket har digitaliserat sina handlingar från Svenska Ostindiska Kompaniet. Materialet finns tillgängligt och sökbart på webben. Även ett urval av arkivmaterial från andra institutioner finns med. I samlingarna kan man själv söka uppgifter om personer, främst olika besättningsmän, i allt 1.248 personer.

www.ub.gu.se/samlingar/handskrift/ostindie

Vad har G R S till försäljning ?

'*Släktforska vidare*' av Per Clemensson o. Kjell Andersson. Fortsättningsbok vid släktforskning. Lämplig även som uppslagsbok. 145 sid. Inbunden. 2003. Kr 280.-. Endast efter beställning och avhämtning på Erik Dahlbergsgatan.

'*Släktforska steg för steg*' av Per Clemensson o. Kjell Andersson. Lärobok för självstudier och cirklar. 127 sid. Inbunden, 5.e upplagan, nytryck 1999. Kr 250.-. Endast efter beställning och avhämtning på Erik Dahlbergsgatan.

'*41 Handskrifter 1339-1926*' av Per Clemensson och Sven Ångermark. CD-skiva Kr. 350.- kr.

'*Stårckska Släktboken, del I och II*', en släkts öden under trenne sekler av John Stårck. Uppsala 1962. Häftad. Kr 100.- för de två delarna.

'*Slakten Hammarstrand från Loftahammar*' av Einar Hammarstrand. Uddevalla 1962. Häftad. Ej skuren. Kr 50.-.

'*Släkt och Hävd*' från åren 1950-95. Antikvariskt. Kr 10.- per häfte. Porto tillkommer vid brev försändelser.

Vårt bibliotek - en presentation

av Joel Holger

Många olika medlemmar (ingen nämnd/ingen glömd) har under årens lopp arbetat med att ordna och utveckla föreningens bestånd av böcker, tidskrifter och andra handlingar, som man samlat allt sedan föreningen bildades. En del böcker, häften och tidskrifter har bundits in. Allt detta har vi idag stor glädje av.

År 1990 skrev Johan von Sydow i VSGF-bladet (föregångare till Västanbladet) om biblioteket, dess historia och innehåll. Föreningslokalen, med sitt bibliotek, låg då på Postgatan 4. Han skrev bl.a.:

— *Biblioteket synes ha blivit till ungefär samtidigt som föreningen startade sin verksamhet 1946. De första numren i vår accessionskatalog upptar 13 släktböcker, alla skänkta av Genealogiska Föreningen. Dessa böcker och nytillkomna förvarades till att börja med privat hos någon styrelseledamot, troligen dåvarande ordföranden Martin Hammar.*

1958, då boksamlingen omfattade ca 80 nummer, fick föreningen disponera ett utrymme i Drätselkammarens arkiv i Gamla Stadsbiblioteket vid Haga Kyrkoplan. Samlingen flyttades sedan till Göteborgs landsarkiv och därifrån åter till Gamla Stadsbiblioteket, där det var inrymt fram till 1980. Detta år, då samlingen hade vuxit till 765 nummer, så stor att man kan tala om ett bibliotek, kunde vi framför allt genom välvillig hjälp av Göteborgs Hembygdsförbunds dåvarande ordförande Anders Bothén beredas värdiga lokaler i Fortifikationshus vid Postgatan 4. Här har biblioteket fortsatt att växa. Det har också blivit

väl systematiserat. Tillväxten har huvudsakligen skett genom gåvor av enskilda eller institutioner. —

Då detta skrevs 1990 rymde biblioteket ca 3500 nummer på 40 hyllmeter och år 1998, då föreningen flyttade till Erik Dahlbergsgatan, hade antalet stigit till ca 5000. I början av år 2005 innehåller katalogen nu 5.250 nummer. Över 3.000 är inbundna eller häftade volymer. Resterande utgörs av tidskrifter och mindre trycksaker, handskrifter om t.ex. forskningsresultat, antavlor o.d., vilka även de är registrerade med nummer.

I vår nya lokal har föreningen, genom gåvor och inköp, tillfogat vår tids medium, datorer, med vilka medlemmarna kan forska på Internet, läsa register och CD-skivor.

Gamla och nytillkomna böcker, skrifter, antavlor mm är registrerade med författare, titel, ämne, signum, format, utseende o.d. i datorprogrammet File-Maker, så att de blir sökbara på alternativt författare, titel, ämne, ort- eller släktnamn.

Här kan det kanske vara på sin plats att be släktforskare, som tänker publicera sina resultat i någon form av trycksak, att ge boken, eller vad det kan vara, en bra titel som anger innehållet, t.ex. 'Smedsläkten Tillman från Österbybruk'. Böcker heter ibland 'Minnen', 'Majas och mina släkter', 'En bondesläkt', 'Släkten följa släktens gång' eller 'Gårdar och människor'. Hur skall de då registreras och vad skall man söka på?

Många böcker innehåller avsnitt som kan hänföras till flera ämnesområden, så-

som biografi, släkter, hembygd, historia, yrke e.d. Under vilket signum skall då boken placeras? Detta kan vara ett knivigt problem. Med utgångspunkt från bokens titel samt tyngdpunkt i innehåll placeras vi boken i en ämnesgrupp och med hjälp av dataregistret kan man senare förhoppningsvis hitta boken på hyllan.

Hemlån i tre veckor får göras av **medlemmar** (ej nyförvärv, årets tidskrifter, uppslagsböcker och handböcker). Låneregler är anslagna i entréhallen. Märk att lånad bok måste antecknas i liggare samt markeras i hyllan med en plaststicka.

En fullständig redogörelse för bokbeståndet lämnas ej här, men något om det huvudsakliga innehållet och indelningen berörs, som ett litet incitament för föreningens medlemmar att komma och göra sig närmare bekanta med biblioteket.

Biblioteket inryms i föreningslokalens tre rum:

Biblioteksrummet

har de böcker, som är av störst intresse ur genealogisk synpunkt. Fyra huvudgrupper kan här särskiljas:

- 1) Släktböcker och biografier, placerade i bokstavsordning på namn eller ev. ort, om sådan anges i titeln.
- 2) Böcker med ett vidare biografiskt innehåll och som kan hänföras till en kategori, är indelade enl. ett nummersystem, t.ex. soldater/militärer, politiker, hantverkare, tjänstemän av olika slag, adel, präster, studenter och emigranter.
- 3) Handböcker av olika slag av intresse för släktforskaren.
- 4) Tidningsklipp med uppklistrade familjehälsningar i gaffelpärmar. Se redovisningen av vårt *KLIPPARKIV* på sidan 30.

I biblioteksrummet finns också av

många medlemmar under åren inlämnade släkt- och antavlor, i form av planscher och utskrifter. Dessa ligger i lådor och alla namn är registrerade på kort.

Här finns också två stationer med datorer, där vi kan forska på Internet eller CD-skivor. Antalet CD-skivor utökas årligen i takt med ekonomiska möjligheter. Ytterligare en dator inrymmer hela bibliotekets bokbestånd. Här kan man söka på titel, författare och på ämne.

Entréhallen

har litteratur med huvudsakligen ortbeskrivningar, typ hembygdsböcker och historiska skildringar. Böckerna är indelade Göteborg/Stockholm/olika landskap, där Göteborgsdelen av naturliga skäl är dominerande.

Här rymms också ett stort antal foliokartonger med småskrifter och forskningsresultat, vilka ej lämpligen kan förvaras på hyllor. Sedan lång tid tillbaka är innehållet, med vitt skilda ämnen, registrerat på kort.

Vår förening byter medlemstidningar med ett 70-tal andra släktforskarföreningar. Årets nummer förvaras i boxar i entréhallen i bokstavsordning. Även tidningar från våra nordiska grannar samt USA och Tyskland finns representerade. Äldre årgångar samlas i kartonger och enstaka nummer av dessa kan lånas hem.

Styrelserummet

innehåller uppslags- och årsböcker. Där finns också böcker om genealogi och heraldik, samhälls- och rättsvetenskap, historia, industri- och företag m.m.

En hylla innehåller tryck om olika arkiv och deras innehåll samt forskarförteckningar. I styrelserummet arbetar Torsdagsgruppen med den Långströmska klippsam-

lingen. Materialet inlämnas till Landsarkivet och kommer att filmas när arbetet är färdigt. Det är med andra ord ännu icke fullt tillgängligt.

Trots att biblioteket är öppet två dagar i veckan är antalet besök på expeditionstid tyvärr litet. Man kan ju inte klaga på läget: ett stenkast från Landsarkivet och i centrala staden med bra parkeringsmöjligheter.

Men många medlemmar (under år 2004 923 st noterade besök) gör sig bekanta med biblioteket under föreningskvällar, Öppna hus, kurser och andra aktiviteter.

Biblioteket tillförs årligen nyförvärv med omkring en halv hyllmeter. Det är såväl nytutkomna böcker som antikvariska gåvor från medlemmar. Idag finns det mycket lite plats kvar på hyllorna. Snart måste vi göra en avvägning, om de få kvarvarande fria väggarna skall förses med hyllor eller om trivselsefaktorn skall vara avgörande. Äldre årgångar av våra utbytestidningar får nog emellertid först utgallras. Med undantag av 'Släkt och Hävd' f.o.m. starten 1950, som vi har förnämligt inbundna.

KLIPPARKIV som förvaras i G R S bibliotek

Sammanställt av Sonja Rindby

Tidningsklippen är samlade av nedanstående tidigare medlemmar :

Margareta Eriksson

har samlat dödsannonser över avlidna göteborgare åren:

1953, 1970, 1971, 1972, 1973, 1974 och 1975

födelseannonser åren 1970 och 1971

samt notiser om födelsedagar 1974 och 1975.

Ett flertal bruna A5-pärmar.

Dessutom finns i hennes samling:

släkter från Hisingen, Inlands hd, Orust, Tjörn, Bohus Malmön, Tunge hd ,
Kvänum, Ulvered, Vara, Fjärås och Lindome.

Födda, vigda och döda i Lundby sn åren 1693 - 1875, 1878 resp. 1871

Födda, vigda och döda i Tuve sn åren 1693 - 1894

Släktutredningar: Löfberg, Richter, Dahl, Fagerström, Wiberg.

Manne Tistrand

Familjenotiser (med register) över personer med hemort i västra Sverige

födda efter 1825 och döda före 1940.

7 st röda A4-pärmar.

Karl Gustaf Lychou

Nekrologer och dödsannonser ur Svenska Dagbladet åren 1910 - 1949.

29 st blå A4-pärmar.

Tidningsartiklar

med register om släktforskare och -föreningar m.m.

Biblioteket har under 2004 tillförts följande bokgävor och nyförvärv

Vem är det 1991.

Arkiven inför tvåtusentalet. Västerås 1994.

Landsarkiven 100 år, 1899-1999. Lund 1999.

New Sweden in Documents 1638-1988. Arlov 1988.

Vår bygd. Nordhallands Hembygdsför. årsböcker 1978-2003.

Nesjar. Årsskrift Brunlanes Historielag 2001-2002. Larvik Norge 2001.

Harald Skogsberg av Ulf Schéle. Göteborg 1977.

Chalmerska Ingenjörsföreningen. Katalog 2000.

Vårt Land av Jalmar Furuskog. Stockholm 1943.

Tidsbilder från Marstrand av Josefina Nordström f. Svahn. 2004.

Finn din egen släktsaga av Per Clemensson/Kjell Andersson. Falköping 2004.

Ekmanska släktföreningen 1973.

Ekmanska släktföreningen 1997.

Förteckning över levande avkomlingar till Peter P. Ekman. 1967.

Släktforskarnas årsbok 2004. Västerås 2004.

Släktforskarnas uppslagsbok av Barbro Lunsjö. Finland 2002,

Dalslands Gille 1908-1998.

Att resa i arkiv. Riksarkivets årsbok 2004.

Göteborg förr och nu. Göteborgs Hembygdsförbund årsbok 2004.

Järnväg. Antikvariat Genealogica. Bokförteckning.

Biografica. Antikvariat Genealogica. Bokförteckning.

Svenska Arkitekters Riksförbund SAR. Matrikel 1995.

Släktdetektiven av Charlotte S.H. Jensen. Stockholm 2004.

Your Swedish Roots. A step by step Handbook av Per Clemensson/Kjell Andersson.

Gadd, släkter i Bohuslän av Henrik Karlsson. 2004.

Haga, stadsbyggnadshistoria under 350 år. Göteborg 1999.

Göteborgs spårvägar. Göteborg 1999.

Göteborgsporträtt av V. Ljungberg och E. E:son Ugglå. Göteborg 1923.

Landsarkivet i Lund, del I. Lund 1987.

Kartor, fem seklers svensk kartografi. Stockholm 1991.

Ättebackar och ödegården. De äldsta lantmäterikartorna. Uppsala 2000.

Stadens mönster, historiska kartor berättar. Borås 1998.

Amerikaemigrationen i dokument av Albin Widén. Falköping 1966.

Göteborgs Taxeringskalender 1917, 1918, 1920, 1931.
Chalmers Tekniska Institut. Matrikel 1829-1929 av G. Bodman. 1929.
Läkare, apotek, sjukgymnaster, optiker, vilohem. Göteborg 1962.
Läkare, tandläkare. Göteborg 1988.
Högre realläroverket och Östra realskolan i Göteborg 1904-1905.
Göteborgs högre latinläroverk 1893-94, 1897-98, 1905-06, 1910-11, 1914-15,
1915-16, 1922.
Saxo. Kulturhistoriska essäer nr 17. Saxo 1999. Saxo 2000. Kristiansstad 1999-2000.
Segerstedt i GHT. Lund 1984.
Hemmajort av Gunnar Arnborg o. Wendelsbergs folkhögskola. 1976.
Konungariket Sverige, topografisk-statistisk beskrivn. av M.Höjer. Stockholm 1872.
Sveriges styresmän av Erik Winge. Stockholm 1937.
Sveriges småskollärarinnor II. Inspektionsområde 1-23. Stockholm 1945.
Göteborgs Polismäns Idrottsförening 1913-1953. Göteborg 1953.
En titt på Göteborg. Bussrundtur. Göteborg 1951.

*Styrelsen för GRS tackar varmt alla
som genom sina gåvor berikat vårt bibliotek !*

Antikvariat
Genealogica

Köper & Säljer

böcker för släktforskare & personhistoriker

Beställ katalog

E-post: katalog@genealogica.com

Telefon: 070 - 666 02 20

eller ta en titt online

www.genealogica.com

Soldatregistret åter sökbart på nätet

Efter att under något år ej ha varit tillgängligt, ligger databasen nu åter på Internet <http://soldat.dis.se>

Nu är det ett samarbetsprojekt mellan Centrala Soldatregistret och DIS.

Det föreliggande registret är uppgraderat hösten 2004 och innehåller totalt 266 400 poster. Nu är det mycket lättare att söka sina anförvanter, men man hittar som tidigare endast grunduppgifterna. Databasen skall uppgraderas varje år i augusti. - Vill man ha fylligare upplysning måste man (mot avgift) vända sig till aktuellt soldatregister eller till Centrala soldatregistret i Skövde, meddelar Björn Lippold på Garnisonsmuseet i Skövde. ■■■

Göteborgs-arkiven

Göteborgsarkiven är öppna för alla. Besök dem gärna!

SPRÅK- OCH FOLKMINNESINSTITUTET (SOFI)

DIALEKT-, ORTNAMNS- OCH FOLKMINNESARKIVET I GÖTEBORG (DAG)

Är du intresserad av dialekter, ortsnamn och folkminnen är det hit du skall gå.

Vallgatan 22. Tel. 031-10 75 30. www.sofi.se/dag

LANDSARKIVET I GÖTEBORG

Kyrkoböcker, länstyrelse- och domstolshandlingar, privata arkiv m.m.

Geijersgatan 1. Tel. 031-778 68 00. www.ra.se/gla

CHALMERS TEKNISKA HÖGSKOLA

I centralarkivet finns handlingar från två århundraden av Chalmers historia.

Skeppsgränd 2. Tel. 031- 772 25 95. www.chalmers.se

STADSBYGGNADSKONTORETS ARKIV

Här hittar du kartor, ritningar och handlingar från lantmäteri, bygglov och detaljplaner.

Köpmansgatan 20. Tel. 031-61 10 00. www.stadsbyggnad.goteborg.se

REGION- OCH STADSARKIVET GÖTEBORG MED FOLKRÖRELSEARNAS ARKIV

Handlingar från kommunal verksamhet som sjukvård, skolor, fattigvård och byggande samt från folkrörelser och föreningar.

Otterhällegatan 5. Tel. 031-17 95 45

http://www.arkivnamnden.se

SJÖFARTSMUSEETS ARKIV

Här kan du fördjupa dina kunskaper om sjöfartens utveckling.

Karl Johansgatan 1-3. Tel. 031-61 29 00 www.sjofartsmuseum.goteborg.se

KVINNOHISTORISKA SAMLINGARNA VID GÖTEBORGS UNIVERSITETS- BIBLIOTEK

Nationellt ansvarsbibliotek för kvinno-, mans- och genusforskning. Handskrifter och annat källmaterial. Renströmsgatan 4. Tel. 031-773 17 61.

GÖTEBORGS STADSMUSEUMS ARKIV

Fotografier och arkivsamlingar rörande Göteborg och Regionen.

Norra Hamngatan 12. Tel. 031-61 27 70. www.stadsmuseum.goteborg.se

HANDSKRIFTSAVDELNINGEN VID GÖTEBORGS UNIVERSITETS- BIBLIOTEK

Främst material med anknytning till västsvenska författare, konstnärer och pressverk-
samma. Renströmsgatan 4. Tel. 031-773 17 13. www.ub.se/samlingar/handskrift

LANDET RUNT ur olika medlemsblad

Joel Holger redogör här kortfattat för ett urval läsvärda artiklar i andra förenings medlemsblad. Vi byter med omkr. 70 st föreningar och deras tidningar finns tillgängliga i G R S bibliotek.

ANROPET. StorStockholms Gen. Förening
Nr 1/05. Henrik Mangs, Vasa Finland, har forskat om trumpetaren Olof Svensson Ram och hans familj. Olof drunknade vid regalskeppet Kronans förlisning vid Öland. Mangs undrar om korpralen och fältskären Carl Olofsson Rahm i Nykarleby kunde vara släkt med den förstnämnde.

BRÄTTE BLADET. Vänersborgs Släktforsk.
Nr 13. Feb.05. 'Ätten Stöltenhielm' av I.Ander och S.Wiman avslutas här med utdrag ur några domböcker rörande arvsskiften, försäljningar av de gamla frälschemmanen Hortan och Nolby. - Ing-Marie Pihlström skriver om en bok som prästen Samuel Linnéus i Stenbrohult gav ut om bi-skötsel år 1768.

DISKETTEN. DIS-VÄST.
Nr 1/05. Rolf Eknefelt har gjort 'Några erfarenheter med CD:n Sveriges Befolkning 1890'. Många nyttiga och roliga tips för att få fram uppgifter, som därefter skall jämföras med primärkälla (t.ex. Genline eller Mikrokort), vilket noggrant poängteras! - Josefine Nilsson berättar underhållande om sin forskning 'Pusselbygget med oändligt många bitar'. - Man saknar information och upprop om Släktforskaradagarna 26-28 augusti!

HALLANDSFARARES INFORMATION.
Hallands Gen. Förening
Nr 67. Mars 05. 'Säteriet Sjöboholm's historia beskrivs av Staffan Thordsson. Det uppfördes 1620 och låg i Hishults sn vid Oxhultasjön. Numera är det endast en ruin. Förf. har läst syneprotokoll och skapar en bild över hur det kunde sett ut. - 'Nya namnseder'. Sven-Arne

Svensson har läst en tidningsartikel från 1894, där man riktar kritik över de då moderna namnen.

JLS-NYTT. Jämtlands läns Släktforskare
Nr 1/05. Föreningen firade 60-årsjubileum i mars 2005 - Anders Gustaf Dalman var 'Sveriges sista bödel'. Han avslutade sin tjänstutövning 1910, då giljotin användes.

NJUDUNGEN. Njudungs Gen. Förening
(Småland)
Nr 48 Jan 05. 'Korsberga gamla kyrka' i Östra hd (söder om Vetlanda) beskrivs av Helen Höijer. Som så vanligt revs kyrkan på 1850-talet i samband med att en ny kyrka uppfördes. - Samma förf. har också sammanställt 'Barndopet - seder och bruk'.

SLÄKT OCH BYGD. Österlens Släkt- o. Folklivsforskarförening
Nr 1/05. 'Österlenkusten år 1714' är ett protokoll från en rekognoscering om havsbandets beskaffenhet mellan Ystad och Sölvesborg. - 'Stora Norregatan (Simrishamn) förr i tiden'. En brokig berättelse tiden 1875-1900 om sillfiske, tamankor och tvättgummor vid ån, vattenhämtning vid pumpen på torget, smuggling, 5 abonnenter delade på 1 tidning: Cimbrishamnsbladet, brandvakt på nätterna m.m.

SLÄKTBITEN. För. Släkt och Bygd, Bollnäs.
Nr 1/05. Iris Nilsson har sammanställt en mängd tips var man kan söka 'Okänd Fader'. - Samma förf. har gjort ett utdrag ur Verdandis småskrifter 124 om 'Skräväsendet'. Detta fanns redan på 1300-talet i svenska städer och avskaffades helt vid Förordningen ang. utvidgad näringsfrihet 1864.

SLÄKTDATA. Föreningen Släktdata

Nr 1/05. Som följetång börjar en artikelserie, i detta nr kallad 'Slagfärdiga lantmätare och rimmande simmare. Profiler i släkten Löhr' av Sven-Arne Svensson. Hugo Fredrik Löhr (1783-1859) var lantmätare, bosatt i Halmstad. Han genomförde laga skiften med sådan auktoritet att bönderna klagade högljutt hos landshövdingen. - Peter Heimbürger redovisar sitt släktskap (?) med Ramses II. - Christer Engstrand redovisar erfarenheter om skanning av foton 'Rädda dina gamla släktbilder'.

SLÄKTHISTORISKT FORUM. Sveriges Släktforskarförbund

Nr 1/05. Detta nr refererar invigningen av det nyöppnade släktforskarcentret i Sundbyberg. - Jan Malmstedt visar hur han gör en levande släktberättelse av sin forskning med ett bildspel och programmet 'Adobe Photoshop Elements'. Resultatet bränns in på en CD och visas för släkten. Även andra program lämpliga för bildspel beskrivs. - Nils-Fredrik Beerstahl ställer frågan: 'Blev Karl XII skjuten av sina egna?' Den s.k. kulknappen hittades 1924, men inte ens DNA-test bevisar något. Motiv för ett 'ja' fanns dock i tronföljdsfrågan. - Karin Edvall berättar ur sin nya bok 'Med den Ondes hjälp' om en styckmördare i Göteborg. - 'Vilka var Gutav I:s söners frillobarn?' Karl Hultgren har sammanställt litteraturens uppgifter om 14 st frillobarn och 20 barnbarn. - Ted Rosvall återkommer med 'Emigrantforskning - Del 11'. 'Inte bara New York'. En databas med invandringar över Boston i Massachusetts 1891-1923 är nu färdig med 88.000 invandrande svenskar. Registret inkluderar även uppgifter om 'varthän' med t.ex. namn och adress till en anförvant i USA. www.ancestry.com - Hans Egeskog har besökt 'Det åländska landskapsarkivet' i Mariehamn, som inrymmer åländsk kyrkobokföring, domböcker, bouppteckningar, självstyrelsens arkiv m.m., allt på svenska. www.arkivet.aland.fi

VÄRMLANDSANOR. Värmlands Släktf.för.
Mars 05. Carl-Johan Ivarsson skriver om 'För-

samlingar som försvinner'. Han går igenom de senaste 100 årens förändringar i Värmland. År 2006 kommer mycket stora förändringar att ske. Det är kyrkans stiftsstyrelse som av rationella skäl gör om församlingsindelningen och de gamla invanda namnen förändras också, tyvärr.

SLÄKTSPEJAREN. Vasanejdens Släktf. rf (Finland)

Nr 3 Mars 05. Numret innehåller som vanligt en mängd små artiklar och notiser, ofta med en humoristisk ton och i helt skilda ämnen. Mycket underhållande! Vad sägs om följande: 'Horatius skrifter', 'Fotografering', 'Riksmarschen 1941', 'Romantik & horsbrott', 'Viborg', 'Finskt genetiskt inflytande' (norrländska befolkningens genetiska ursprung), 'Wasa kronobränneri', 'Sjukdomar förr', 'Danmark i spetsen', 'Finlands fyra krig', 'Pompeji katastrofen', 'Mumiapulvret', 'Gotlandsfynd', 'Poetiska Eddan d.ä.', 'Östermyra bruk' m.m.

TROLLHÄTTEBYGDENS SLÄKTFORSK.

Nr 1/05. Föreningens grundare och tidigare ordf. Anna-Lisa Berglund avled förra året och minnesord tecknas över henne. - A.-L. Berglunds föredrag 'Sot och bot förr i tiden' börjar i detta nr. - Ett häfte 'Sed och folkro omkring dopet' refereras av Gunvor Hjærtström. För att det skulle gå barnet väl, var det mycket att iakttaga, t.ex. om badvattnet, hur barnet skulle bäras etc.

VÄSTGÖTAGENEALOGEN. Västgöta Genealogiska Förening

Nr 1/05. Ett nummer med riklig information om Valle hd.- Inger Holmquist o. Lisbeth Svahn har sammanställt en bred exposé över 'Valle härad - kulturbygd med skön natur'. De beskriver socknarna Bolum, Eggby, Häggum, Istrum, Norra Lundby, Skärv, Stenum, Varnhem, Norra Ving och Öglunda samt ett antal notiser om trakten. - Likaså 'Varnhems klosterkyrka' och verksamheten där alltsedan 1150-talet, 'Höjentorps Kungsgård' och 'Härlingstorps säteri i Norra Ving'.

Forska med cd-skivor - på Erik Dahlbergsgatan

CD-Emigranten 1 -2 /2001
Sveriges dödbok 1947-2003
Svenskt Biografiskt Lexikon A-Rettig (29 band)
Söder-skivan, om Södermalm, Stockholm
Klara-skivan, om Klara församling, Stockholm
Gamla stan under 750 år, Stockholm
Register till Släkt och Hävd 1950-1999
Sveriges befolkning 1890, 1970 samt 1980
41 handskrifter 1339-1926
Svenska ortnamn

Nu är den här - den nya dödskivan Sveriges dödbok 1947-2003

Till GRS samling av register på CD-skivor har vi nu även anskaffat den tredje utgåvan Sveriges dödbok.

Den tidigare utgåvan benämndes med årtalen 1950-1999, men som alla vet, saknade åren 1950-70 namnuppgifter; endast med personnummer kunde man de åren identifiera en avliden person. Det var inte så lyckat !

Projektet "Namn åt de döda" har nu avhjälpt denna brist till allra största delen, men fortfarande är vissa församlingar "namnlösa" åren 1950-70.

Ett stort antal avlidna åren 1947-49 har också lagts in på den nya skivan.

Av totala antalet uppgifter (4,7 milj. poster) är nu bara 6% "namnlösa" .

En nyhet är att man kan söka på flicknamn för avlidna kvinnor före 1970. Obs. att civilstånd med datum uppges för alla avlidna. Änka/änkling t.ex. 1958-06-04 anger sålunda att make/maka avled denna dag. Kan vara en bra uppgift! Den avlidnes födelseförsamling och adress vid dödsdagen finns med i omkr. 90 % av posterna.

GöteborgsRegionens Släktforskare Bibliotek och Expedition

Erik Dahlbergsgatan 36 B, 411 26 Göteborg,
har öppet under våren t.o.m. den 12 maj 2005. Ordinarie tider är:

tisdagar kl 10.00 - 14.00

torsdagar kl 10.00 - 14.00 (då torsdagsgruppen har sin verksamhet)

samt **1 timma före varje föreningsmöte** på Erik Dahlbergsgatan.

Verksamheten startar efter sommaruppehållet torsdagen den 15 sept.

Tel. 031-13 12 26

E-post: g.r.s@telia.com

Postgiro 24 23 85 -3

Hemsida:

www.genealogi.se/forbund/grs.htm